

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 3.

V Ljubljani, 1. marcija 1891.

Leto XXI.

Vzpomladne pesni.

I.

Zvonenje razlega črez širno se plán
In petje iz gozdov odméva,
Probuja se gora — probuja raván,
Vse v cvetje se péstro odéva

Potoki vkovani v ledóvje poprej
Glasnó žuboré po dolinah,
Pastirja se éuje — prepéva — poglej!
Vže pase po cvétnih planinah.

Kaj mora to biti — vse novo — lepó,
Vse mladega polno življenja? —
Priroda obhaja zdaj zopet glasnó
Vzpomládnega dan — prerojenja. —

II.

Zvoníte, zvoníte oj zvonéki glasnó,
Trobentice glasno trobíte,
Odšla je zdaj zima prekruta od nas
Vzpomlád zopet novo znaníte.

In vi tulipáni — na dan iz zemljé,
Na dan vé resédice male,
Na dan hijacéinti — nareísi krasní
Na dan zdaj cvetíce vse zale; —

Vijolice krasne — dehteče takó
Vzpomládi vé hčerke vesele,
Pozdravljene tisočkrat bódite mi
Iz duše globine mi čele.

Vzpomlád je spet tukaj — oj blaženi čas,
Čas splošnega spet prerojenja,
Čas dela, veselja, čas rádosnih dníj,
Čas novega zopet življenja. —

A. Pin.

P e s.

(Ruski spisala E. Šelemetjeva; poslovenil A. Berce.)

(Konec.)

I.

godnje zimsko jutro je v Petrogradu, hladno je in temno. Jedva se daní. Sredi vrtov za zelenjavo in praznih mest bédnejšega dela mesta stoji na pólu razpadel star dom s pobitimi okni in kamenitim podzemskim stanovanjem. Tú v podzemlji so ljudjé, gori ogenj in čujejo se ženski glasovi. Zdajci se odpró vrata pod umazanimi stopnicami, ki drže iz podzemlja, in dve ženski izstopita v póluraztrganej obleki, hitro se prekrížata, ter škripaje z nogami po snegu naglo ideta k vratom. „Oh, moj Bog, to je mraz! To so po noči vse stene pokale!“ govorili sta druga z drugo. To sta dninarici delavki, kateri imata „kot“ pri čuvajki razpalega doma, katera sama prebiva tukaj za „Bog ga plati“ in se živi s kakim podnevnim delom. Sedaj je ona doma, kuri peč in greje vodo: to znači, da je dobila perilo „na dom.“ Razdanilo se je. Zopet so se odprla vrata in po stopnicah jelo je lesti bledolično štiriletno dekletce, ogrneno preko glave z velikim raztrganím robcem. Skrivnostno skriva nekaj na prsih pod robcem, stiska k sebi z nežno ročico, in se poredno smeje. „Sedaj se je Kutka izvestno vže povrnil, le skriva se kje! Včera je prestrašil“ . . . „Kutka!“ — kliče deklica tihotno in cmoka šaljivo z ustnicama. „Kutka! sèm!“

Sedaj pogleda po vrtu in išče svojega Kutke. Zopet gre za ogel doma, gre naprej ob steni in pogleda tudi pod stopnice.

„Kutka sèm k meni! . . . Mamica te ne bode več suvala . . . Kam si se zaletel, tepec?“

Deklica gre okolo vsega doma in pogleduje v dolgi prehod mej dvema plotoma.

„Kutka! Kutka! Ti grdoba, le počakaj! . . . Jaz te kličem, jaz, Mašica! Odzovi se mi, pokaži se mi, tepec! . . . Ti še ne veš, mamica je prinesla včera je zvečer velik zavitek umazanega perila na hrbtu. Sedaj je vesela, pravi: dela je dosti! In po tebi jej je žal; včera pa je bila zeló bolna in jesti ni bilo nič; no razsrdila se je in te malo pretepla; čajnika se jej je škoda zdelo; veš, pravi, še oče ga je imel, in ti si ga razbil, tepec! Nù, in pretepla te je, a ne bode te več . . . Saj tudi mene tepe, kadar je huda“ . . .

In nagloma se užalostí veselo lice ubožne deklice. Sklone polagoma glavico, uprè tožni pogled na kamenito, vlažno steno, umazano z blatom. Spomnila se je, kako je včera dolgo plakala brez mamice . . . Mamica je hodila dolgo, daleč je bila. Samej jej je bilo dolgočasno . . . V dvoru je bilo hladno . . . Ko je mamica odhajala, pokrila se je z večjim robcem in ona ni mogla iti ven v čem. No šla je vender s slabim robcem nekolikokrat poklicat svojega prijatelja — Kutko. V dvoru ga ni bilo . . . Pogledala je za vrata — tudi tam ga ni. Hotela je skočiti

do ogla, da bi videla v sosednje ulice, ali zeblo jo je tako hudo v nogi, da je zaplakala in zbežala domov . . . In zopet je jokala dolgo in sedela v temnej sobi. Njej je bilo hudo, da je bila sama in žal po mami, a najbolj jej je bilo žal po bédnem, pretepenem Kutki. Ona bi ga utešila, ona bi ga objela okolo suhega vratu in bi se pritisnila k njemu. In Kutka bi jo obliznil s svojim toplim mokrim jezikom po lici in bi rekel: ne žaluj Mašica, mamica pride kmalu in nama prinese jesti! — in zopet bi jo obliznil po lici.

Nù, to je bilo včeraj, ali sedaj? Mašica se je stresla po vsem životu.

„Vidiš, to je pirog!“ to rekši, potegne s srčnim nasmehom z ročico izpod robca mal košček kruha, odtrga košček ob strani spodnje skorjice in ga drži, kakor bi ga hotela komu pokazati.

„Kutka! pridi vže vender kmalu sèm, ti grdi psiček! Kako si se mi včeraj smilil, kakó sem plakala po tebi. Takó sem tudi zaspala . . . pri pečici na tleh. Mamica je prišla, težko me je zbudila . . . Pirog mi je dala . . . Glej!“ . . .

Deklici se veselo zasvetijo oči in beži skozi vratica na sosednji prazni vrt. Nù, ni še minula minuta, ko se začuje od ondu nje obupni otročji krik.

Pri nekem oknu odprè se oknice in prikaže se blede obličje mlade ženske. Hitro in nemirno pogleda v dvor in zopet zaprè oknice.

V tem pa joka deklica tiho in žalostno v sosednjem dvoru. Ko je prišla skozi vratica in zavila na desno, ugledala je na kupu namedenih smetij in navaljenega snega mirno spečega Kutko. Deklica je planila k svojemu prijatelju in odlomila zopet košček piroga, hoteč iz rok dati mu jesti, in živo si je predstavljala, kako se bode vradostil njen gladni Kutka, ko začuti prijetni duh piroga, kako bode odprl svoje rujave oči, kako bode planil na vse štiri noge, potem se vsedel, zasukal nemirno rep, in pogledoval ganljivo v njene oči in na ukusni pirog, ter požiral slino. Deklica sede poredno se smijoč na kup snega poleg Kutke ter stegne k njemu roko s koščekom piroga.

Nù . . . kaj pa je to? Kutka leži in se ne gane, utaknil je dolgi gobec v hladni sneg in ne zaduha piroga! . . . Mašica pogleda debelo s plašnimi, prestrašenimi očmi.

„Kutka! Kutka!“

Tù se dotakne psa za vrat, prime ga za gobec in — zakriči obupno. Ker se je bala, da bi je ne slišala mamica in prišla k njej ter bi jo pretepla, utihnila je takój.

„Kutka, Kutka, kaj delaš? Kaj je s teboj? Kaj je s Kutko?“ — šepče obupno deklica in zaman pretaka solzé. In nakrat jej pride v njen otročji spomin vse njegovo kratko življenje. Kutka jej je bil váruh, tovariš in tolažitelj v njenih otročjih bolečinah; ljubila ga je bolje, nego-li vse drugo na svetu, dà še bolje, nego mamico, katera hodi po vse dni za delom, in Kutka je nadomestoval otroku mater in ves božji svet. In ta Kutka se jej sedaj ne dobrika več, ne liže več njenih rok, niti koščka piroga neče vzeti od nje! Kutka leži zmrznen in nepremakljiv, kakor hlod. „Kaj ne ustaneš več? Ali bodeš vedno tak?“ Groza izpreleti deklico. Nakrat postalo jej je tako težko, tako hudo, tako mračno v njenej otročjej duši, ves svet jej je postal temen v njenih očeh. Zdajci zgrabi Kutko z obema ročicama za njegov suhi, gubavi vrat in ga prevrne na hrbet, ker se še vedno nádeja, da

se morda še oživi. Nù, njen zvesti prijatelj se ne gane, leži na grbastem hrbtu in moli k višku raztegnene, otrple noge! —

„Poginil, poginil, umrl je moj Kutka!“ kriči deklica glasno. „Kutka, Kutka, Kutka . . . ti moj mali Kutka! Ti ljubček moj!“ — In jokaje zavali se na prsi otrplega psa in utakne pod njegov gobček svoj solzni obrazek, ki je bil ves izpremenen gorjá in strahú. In krepko se pritisne k njemu in poljublja, poljublja, poljublja ubogega rujavega psička . . .

„Mašica! kam si se utaknila, ti grdoba? Ne da bi materi kaj pomagala, umazanka ti,“ čuje se buren glas iz sosednjega vrta.

Mašičina mati stópi skozi vrata.

„Jaz ti bodem vže pokazala, neporednica ti, kaj se pravi valjati se s Kutko v mojem robei po gnoji!“ kriči srdito in hiti k sneženemu kupu. „Ali je Kutka poginil?“ Nagloma se ustavi in vidi otrple, zmrznene noge psa, njegov povešen gobček z nepremičnimi slepimi očmi.

„Takó! torej poginil je?!“ Žena maje z glavo in premišljuje. „Izvestno od lakote,“ reče po tihem. „Nù, obrni se hitro! vstani!“ zareži surovo na hčerko: „kaj se bodeš valjala okolo mrtvega psa?“

Sedaj potrese Mašico za ramo, ali — ta se ne gane.

„Mašica! Mašica! dosti je, neumnica! Me dobive drugega psa,“ nagovarja mati hčerko: „jesti mu bodeve vže dajali, če Bog da. Sedaj imave dosti dela, Bog daj le zdravje dobrim ljudem!“ in mati se prekríža. „Mašica! mila hčerka moja, Mašica!“

Nù Mašica se je krepko oprijela vratú svojega prijatelja in leži, kakor poprej ter se ne gane. Mati se sklone k njej.

„O Bog moj! pa vender ni umrla moja prisrčna, moja dobra hčerka, Mašica?“ kriči mati, zgubanči si obraz in ihtí.

Mašica je ležala mrtva na prsih mrtvega Kutke.

Na morskej obali.

(Črtica; spisal Peter Vudý.)

Zalostno se je potopilo tam daleč, daleč, kjer se modra morska površina združuje sè sinjim nebom, zlato solnčeece v globoko morje. Od zahoda pihljaj je hladan veterc in postajal vedno močnejši in močnejši, vzdigoval v početku male valove, kasneje vse večje in večje, ki so se drvili po poprej mirnej morskej površini in se naposled razbili ob strmej skali, ki je kipela na obali k nebu pod oblake. Vender tudi po nebu drvili so se ne srebrnasti valovi, nego sivkasti oblaki, ki so se bolj in bolj kupičili, črni postajali in vse nebo prekrili. Na zemljo se je ulegal danes poprej nego li druge dneve nekak tajni mrak, ki je naznanjal vihár, ki razburi morje, lomi drevesa ter navdaja človeško srce s strahom in grôzo. Bog nas čuvaj in sv. Nikolaj kake nesreče! — —

* * *

Ne daleč od one skale na obali stala je majhena ribičeva koliba. Siromašna kolibica to! Obdaje jo vrtec, na katerem raste nekoliko dreves in sočivja, a za njo vzdiguje se zopet pečevje. Samotna kolibica!

Okolo malega ognjišča, na katerem je plapotal ogenj, stisnilo se je troje otrok. Samí so. Njih dobra mati jih je zapustila pred mesecem dnij za vselej, — umrla je, a njihov oče, siromašen ribič odveslal je danes popóludne v bližnje mestice, da prodá, kar je naložil in nakupi sebi in svojim potrebnega živeža. Težko je pustil te svoje otročičke same domá, vender, kaj je hotel — sila kola lomi — odveslal je in jim obljubil, da se skoraj vrne. A otroci so mu obljubili, da bodo dobri in ne pojdejo nikamor iz hiše. Saj so bili to dobri otroci ribičevi!

Temá je vže, kakor v rogu. Čulo se je le razbijanje valov ob pečine, piš vetra in votlo grmenje, katero je naznanjal pogostni blisek. Boječe so se stiskali ribičevi otročiči okolo ognjišča in pogledavali na vrata, kdaj se odpró, da stopi v kolibico njihov oče in jim prinese iz mesta, kar jim je obljubil. In vender njega še vedno ni bilo!

— Ti, Ivo, jaz se takó bojim za našega očeta! — vzkliknilo je šestletno dekletce in pogledalo svojega starejšega bratca, ki je baš popravljajl ogenj na ognjišči.

— Jaz tudi! — pritrtil je Tonče.

— Res je čudno, da očeta tako dolgo ni — tolažil ju je starejši brat — in tudi nevarno je, ker je tak vihar na morji, a vender naš oče je izkušen pomorščak, pa nam ga dobri Bog zopet nazaj pripelje. —

— Oj, da bi se le vrnil naš dobri oče! — govorila je Ljubica — mene je takó strah za njega. Daj Ivo daj, bodedo molili za našega očeta.

In pokleknili so vsi trije okolo ognjišča in ustnice so jim šepetale „Oče naš — kateri si v nebesih — varúj nam našega očeta!“ —

Veter je pa bučal okolo kolibice, grom je bobnel, voda je pljuskala ob bregove, a očeta le ni bilo . . . Čakali so ga otročički, čakali, dolgo, dolgo, dokler niso naposled utrujeni zaspali okrog ognjišča.

* * *

Zasijalo je lepo, prelepo jutro. Nebó je bilo čisto, kakor modri očesci nedolžnega deteta, a v sinjem morji se je odsévalo zlato solnčeece in ga zlatilo sè svojimi žarki. Tudi ribičevi otročiči so se zgodaj zbudili in hiteli na morsko obalo, da vidijo, če se jim vrača oče iz mesta domóv. Alí zrlí so zamán tjà v morsko daljavo. Pač so našli ne daleč od óne skale na obali ostanke ladjice, katere so poznali. Bili so ostanke ladjice njihovega očeta.

In kje je bil njihov oče? —

Njihov oče, bil je v nebesih pri njih mamici, a otročiče so vzeli dobri ljudje k sebi, saj dobri Bog za vse poskrbí, in če bodejo dobri, prišli bodejo izvestno jedenkrat tudi oni tjà, kjer sta jim oče in mati. Oj tam gori v nebesih bode pač lepó . . .

Postopač.

Dokaj slabe volje
Gledaš v jasni svet;
Rad bi šel na polje,
Ne pa v šolo spet.

Čmeren si na ráme
Šolsko torbo dél:
Res, od jeze sáme
Jokati bi jél . . .

Čuj, hudó ni toli,
Kakor misliš sam,
A najslabši v šoli —
Kaj te res ni sram?

Drugi, mnogo mlajši
Radi se učé,
Ali ti najrajši
Sam postopaš kjé.

In zató si kazni
Že prebil dovólj,
In zató je v prazni
Glavi slama zgólj.

In če prazna bode
Glava ti vse dní,
Siromak, kaj škode
Boš prebil še ti!

—k.

Pri ožagi.

„**K**aj pa to? Ožaga? Te besede nisem še niti slišal niti bral.“

Tako vas slišim popraševati, otroci ljubi. „Res je to, tudi jaz je še nisem nikjer bral, in vendar v naši vasi ne le da slišite lahko vsaki dan to besedo, ampak lahko si ogledate tudi v resnici ožago, kakeršna je. Ne smete si misliti bogvé kake palače ali tovarne, ki naj bi bila naša ožaga. Bog ne daj! Prestavite se le v duhu z menoj v našo vas na dolnjem konci ribniške doline in pokažem vam jo. Krepko jo mahamo po glavnej cesti do sredi vasi, ali kar nehoté vam obstanejo radovedne oči na odimljeni bajti, ki stoji poleg ceste. Ako smo tako srečni, opazimo, kako se valí sivi dim iz predora na strehi pod sinji nebeški obok. Tu in tam švigne žareč plamen v ta temni curek, a pred vrati, katere je na pólu priprl, krepča se zagoreli strije Jarnejec s pečenim korunom (krompirjem), da se nam nehoté vzbudi slast po tej izvestno ukusnej pečenki. V levej roci drži krevljo, raz čelo pa mu kaplje pot, da moramo sklepati, da mu je pač vroče. Glejte, ljubčeki moji, to je naša ožaga. Da-si je zbita le za silo iz vže začrnelih desák, vendar je ponos našega lončarja, ki se baš hladi pred njo. Tudi meni se je ta ožaga vže zdavnjej jako prikupila. Zakaj neki? Le potrpite, kmalu izveste tudi to, samó pozdraviti moramo lončarja in jaz stopim še prej domóv po nekaj lepih korunov. kmalu sem nazaj. —

„Kaj ožigate danes, strije Jarnejec,“ tako ga nagovorim, „vroče vam je vroče, kaj nè, pozna se vam?“

„Vročé vroče, pa še kakó. Mara se vam otrokom, ki takole postavate brez vseh skrbij. I nù, saj sem bil tudi jaz tak, kakor vi. Blažena leta! A zdaj se moramo truditi za vas, pa naj bi si bilo, da bi bili le pridni!“

„Oj pridni smo pridni, strije Jarnejec! Glejte pripeljal sem vam nekaj novih znancev, ki so želeli videti vašo ožago. Saj dovolite, da si spečemo vsak svoj korun, vam pa ponesem krevljo v vodo, kadar ogenj podpišete.“

„No, če bodete res pridni, le specite si jih, ne branim vam, samó pazite, da mi kake kvare ne naredite.“

Vsedemo se na klop. Le čakajte, jaz vam vse pripravim. Vrežem šibico in nataknem korune nánjo in jih denem v peč. V tem pa, ko se koruni pekó, oglejmo si ožago tudi od znotraj. Tù vidite veliko zidano peč, ki ima vhod proti vratim obrnen. Huda vročina puha iz te peči. Od zunaj vidimo le črepinje, ki nam zakrivajo celó posodo v peči, kakor: lonce, kozice, sklede in — saj jih poznate — lončene piščalke, jelene, konjiče i. dr. Vsega tega ne vidimo. Ob stranéh peči vidimo še dve votlini, v katere lončar naklada drva, da gorí kakor v peklu. Včasih mora ogenj s krevljo podpihati, da more znova naložiti. Ožiga pa lončar 5 do 6 ur nepretrgoma, potem so še le lonci ožgani. Tako jih pusti, da se do jutra shladé, in še le zdaj jih jemlje skrbno iz peči in razpostavlja pred ožago. Tu in tam potrka lonec ali skledo in kako je vesel, ako ima zvonek glas, ker mu prorokuje boljšo prodajo na sejmu. Kakor suho zlato svetijo se tu kozice, sklede in lonci. To posodo naloži na voz in čez nekaj dnij odrine v Reko ali v Koper ali v Istro in bogvé še kam.

Toda pozabili smo na korune. Le hitro, da se nam ne sežgó! Glejte jih, kako lepo so pečeni! Zdaj vam jih še lepo ostržem, in potem naj vam jih Bog blagosloví.

Kaj nè, ljubčeki, da je prijetno v naši ožagi? Zato se je meni tako omilila. Zal mi je le, da morate vi zopet domóv. In ko bi vedeli, kako prijetno je v naši ožagi, kadar se zberó modri možjé in pripovedujejo na dolgo in široko o starih časih, o pesoglavcih in o drugem, izvestno bi me zavidali, da sem doma v vási, ki ima ožago. Bog vas čuvaj!

J. Kromar.

Velikonočna.

Oj dvigni, oj dvigni, skorjanec se moj
In pesen presladko v višavah zapoj,
Saj danes veselja je dan:
Raduj se kristjan!

In morje in reke in snežne goré
Rešnika človeštva naj zdaj počasté,
Doline in polja in plán:
Raduj se kristjan!

Ovetice prekrasne nastiljajte pot,
Kder hodil bo danes Rešitelj-Gospod;
Trobentie klic čuj se glasán:
Raduj se kristjan!

Veselo oglašá zdaj zvona se glas,
Da čuje tjá v trg se in mesto in vas;
Nam kliče prelepo ubrán:
Raduj se kristjan!

Z. Ž.

Vzpomlad je prišla!

Bilo je, ni še davno tega, da sem sedel ves dan sè svojim tovarišem v za-
duhlejši sobi in gledal na obnebje, ki je bilo prepreženo sè sivimi oblaki.
Ni se hotelo pokazati ljubo solnčeece, da bi razvedrilo mojo dušo, ki je tako zelo
hrepnela po zlatih solnčnih dnevih. Moj tovariš je bil tudi, kakor jaz, ves za-
mišljen v tisti pusti čas. Polagoma pa se zamisli, jame brskati po knjigi in ne
govori ničesar. Ako bi ga bil pa opazoval, videl bi bil, da je to njegovo molčanje
nekako premišljeno in da me hoče najbrže s čim iznenaditi. V resnici je bilo takó.
V jednej roki je imel koledar v drugej pa uro. Na hip mi zaupije z veselim
glasom: „Vzpomlad je prišla! Stopila je v tem trenutku mej nas, glej tu v knjigi
zaznamovane minute in sekunde njenega prihoda.“

Ne vem, s čim bi me bil bolj iznenadil moj tovariš, kakor me je s tem. Zato
mu pravim: „Pustiva zaduhlo sobo in pojdiva ven, da pozdraviva novo vzpomlad!“
Šla sva toraj na najbolj prisojno stran, kjer je najprej izginil nadležni sneg, da
bi ondú morda dobila prvencev vesele vzpomladi — snežnobelih zvončkov. Nisva
se motila. Našla sva ljubljencev svojih, ki so v lahnem vetriču majali bele svoje
glavice, kakor bi nama hoteli reči: prišla je naša kraljica — ljuba vzpomlad!

V najino sree pa so doneli njihovi glasovi tako ljubeznivo, kakor lahen spomin
vzpomladi najinega življenja — nežne mladosti.

Dà, dà, prav si govoril, tovariš moj, ko si ta nežni cvet pozdravljal z bese-
dami:

Najprva si mi cvetka tí,
Kar jih vzpomlád rodila,
Kakó obrazec tvoj budí
Veselja mi čutila!

Najlepša si mi cvetka tí
V vzpomladnej svojej dôbi,
Spomin minolih, zlatih dnij
Se v tebi mi vpodóbi.

Najljubša si mi cvetka ti,
Oj cvetka snežnobela,
Saj v tebi se mi zrealí
Mladóstna dôba cela.

M. Š.

Narave kras.

Vsa zemlja ponuja
Radósti ljudém,
Vse letné jo dôbe
Uživati vem.
Po leti — hlad,
Vzpomladi — cvét,
Jeseni — sad
Po zimi léd.

Cvetice si trgam,
Pod hladom sedim,
Po ledu se drsam,
Od sada živim.
A kras in slast
Narave vse
Za Božjo čast
Razvnmaj me!

A. Medved.

Kje stanuje ljubi Bog?

Živela sta ubožna roditelja pod ubožno streho. Bog jima je dal četrto otrok, da bi izkušal njiju potrpežljivost in udanost v voljo božjo pri velikej bédi, v kateri sta živila. Težko je bilo ubozemu očetu za tako obilo družinico zaslužiti vsakdanjega kruha. Nu, nikoli ni godrnjal, udal se je v voljo božjo ter s svojo dobro ženo vzgajal svoje otročiče v ljubezni božje dobro vedoč, da dobri Bog stanuje tudi pod ubožno streho, ako izpolnujemo njegove svete zapovedi in dolžnosti, katere nam naklada naš bodisi tudi še tako težavni stan. In tako sta živila oče in mati pod ubožno streho povse zadovoljna in srečna s svojimi otročiči.

Pred jedjo in po jedi molil je oče vedno naprej, ter kazal z dobrim vzgledom svojim otrokom, kako moramo ljubega Boga prositi in se mu zahvaliti za vsak dar, ki ga dobimo iz njegovih rok. In mati je zopet učila otroke, kako je treba moliti Boga ter voljno

prenašati križe in težave, ki nam je pošilja ljubi Bog, da-si večkrat ne umejemo zakaj in čemu. Ni ga bilo dneva, da bi dobra in skrbna mati ne vprašala svojih otrok: „Otroci, kje stanuje ljubi Bog?“ In še celó najmanjši materin ljubljencek, ki ga je bilo

treba še vedno v naročji nositi, znal je pokazati s svojim prstkom proti nebu in izgovoriti: „Tam Bogek!“ Ko so otroci ponarasli, učila jih je mati, da ljubi Bog najraje prebiva v človeškem sreči, ako je to srce čisto in nedolžno.

Nekega dne, ko je mati spravljala otročiče spat, poljubila je svojega vže nekoliko odraslega sinčka Jankota na prsi, kder mu bije srce, lepo ga prekrizala in priporočila njegovemu angeljčku váruhu. Jankec ne vedoč, zakaj ga je mati na srce poljubila, vpraša mater: „Mama, zakaj ste me poljubila tù sem na prsi, a ne na čelo, kakor drugekrati?“ S solznimi očmi mu odgovori mati: „Zato, Jankec moj ljubi, ker tù je tvoje srčeece in v tem srčeeeci prebiva ljubi Bog. — „Ali pa Bog tudi dolgo ostane v mojem srčeeeci,“ vpraša zopet Jankec. „Tako dolgo,“ odgovori mati, „dokler je tvoje srčeece čisto in nedolžno.“

In tako je mati vsak večer, ko je spravljala otroke v posteljo, prekrizala jih in poljubila na srce. Pridna Anica, deklica v sedmem letu, hodila je vže v šolo in znala tudi sama vže lepo moliti ter je materi mnogo pripomogla pri vzgoji najmanjšega svojega bratca Mirkea, ki ga je bilo treba še varovati in pestovati.

Nekega večera, ko se je oče spravljal na pot po nekem nujnem opravku, ni utegnila mati spremiti Jankeca v njegovo posteljico, zaželela mu je le na brzo roko lahko noč in mu rekla naj ne pozabi priporočiti se ljubemu Bogu in svojemu angeljčku váruhu. Ali Jankcu to ni bilo po volji, nikakor ni mogel zaspati, vedno je mislil le na to, zakaj ga mati danes ni prekrizala in ga tudi ni na srce poljubila. Ker ne more zatisniti očesa, polagoma zleze iz posteljice, gre v samej srajčki in bos k materi, pade pred njo na kolena, objame jo za krilo, ter reče: „Mama, mama! ali nisem bil danes dober in priden? Ali zdaj ne prebiva več ljubi Bog v mojem srčeci, ker ga danes niste nič več poljubila?“ S solznimi očmi od veselja stisne dobra mati svojega Jankeca k sebi na prsi, rekoč: „Dà, dà, Jankec moj ljubi, še vedno stanuje ljubi Bog v tvojem dobrem srčeci in bode stanoval tako dolgo, dokler bodeš dober, kakor si bil do zdaj.“ To rekši, pritisne mu gorak poljubek na srce in Jankec veselo otide v svojo sobico, kder sta vže mirno spali njegovi dve sestrici in bratec njegov Mirkec, katerega mati ni nič manje ljubila kakor Jankeca in njegovi dobri sestrici Anico in Marijco.

Dà, dà, otroci ljubi, v ubožnej hiši pod ubožno streho, kder je prava krščanska vzgoja tam stanuje ljubi Bog najraje v nedolžnih, brezmadežnih srcih dobrih in pobožnih otrok, ki radi molijo in ljubijo svoje roditelje.

Kako povračuje Bog.

(Zapisal Klement Brentano.)

Nek imovit a zeló neusmiljen kmet je imel obširno posestvo. Dobro je obde-
loval zemljo, globoko jo oral, zdatno gnojil, gosto obsejal in redil lepo število domače živine. Ko je pa vsakoletne troške primerjal dohodkom, našel je vselej izgubo a nikakeršnega dobička. Videl je, da se mu seme ne povračuje, da so troški izgubljeni, da mu živina hira, in njegove njive in travniki mu ne nosijo zaželjenega pridelka.

Ne daleč od njega je imel nek ubožen samotar le nekaj malo polja in samó jedno suho kravico, za katero je nabiral travo po strmih skalovjih in mokrotnih pašnikih, ker ni imel svojih travnikov. In glej, ta ubožni samotar je vendar vsako leto dosti našel in obilo pridelal. Včasih je pomagal še celó svojim premožnim sosedom ter jim posodil sémena za setev.

Tega samotarja je vprašal nekega dne bogati kmet, rekoč: „Povej mi, kako naj uravnam svoje kmetijstvo, da mi nosi dobiček?“ Samotar mu odgovori: „Napravi si srebrno ogrado okolo svojega polja in travnikov, in Bog te bode blagoslovil.“ Kmet mu ugovarja, rekoč: „Tega ne premorem storiti; tudi nečem, da bi

bil kakor oni Vrbovčani, o katerih se pripoveduje, da so sejali jeklene šivanke, da bi jim vzrastle železen plot.“ Samotar mu prijazno reče: „Nisi dobro razumel, kar sem ti rekel. Izmenjaj nekoliko križakov v drobiž in pridi s tem drobižem jutri k meni, da te naučim, kako se stavi srebrna ograda.“

Ko pride drugega jutra bogati kmet k ubožnemu samotarju, najde pri njem sila veliko ubožnih ljudi, ki so bili vsi za mejo postavljeni okolo njegovega polja. Tem ubožcem je moral kmet s prijaznimi besedami razdeliti ves s seboj prineseni denar, in ubožci so mu hvaležno klicali: „Bog povrni! Bog plati!“ A samotar je rekel: „Glej, to je moja srebrna ograda!“

Milost božja je obsijala bogatega kmeta in solzé ljubezni so se mu prikazale v očeh. Samotarjeva obluba se je izpolnila najprej na njegovem srci. Postal je tako usmiljen in dobrotljiv, da je odslej pri vsakem ubožci mislil, da gleda v svojega Zveličarja. Njegovo polje in travniki so mu prinesli vsega obilo, a on je tudi obilo delil milostinje. Takó je ljubezen do Boga in bližnjega ogradila njegovo posestvo. In ko je tudi on sam dozôrel, našli so ga angelji v božjem varstvu in ga presadili v veselje nebeško.

Poslovenil Fr. Rup.

Vstajenje.

(Spisal —è.)

„Priplula je pomlád z nebá
Nesoč nam košček raja,
In po doléh in vrh gorá
Nam k cvetu cvet zasaja.“
(S. Gregorčič.)

Prijetno je sijalo svetlo solnčee. Sípalo je svoje zlate žarke na zemljo, ki je počivala pod prelepo belo odejo — mrzlim snegom. In glej! tam na obronku ónega hribčeka pokazalo se je pod glogovim grmičem nekaj trave, katera ni bila še tako lepó zelena, kakor je zdaj, nego rujavkasto rumena in vsa potlačena, saj je dolgo nosila težko sneženo breme.

Sijalo je solnčee. Tudi na drugih krajih pokazovale so se vže zelene líse, a tu pod glogovim grmičem prikazala se je mala rumena glavíčica, tik nje pokazala se je druga malo manjša, a mej njima tretja, še povse majhena. To so bili še popki. Nekega jutra pa je obsijal največjo izmej njih svitli solnčni žarek tako hudó, da je nekako nehoté povzdignila svojo glavico, odprla rumena usteca in se vprašala: „Kje pa sem vender?“ — Pogledala je malo doli v ravnino, pogledala jasno modro nebó, pogledala zlato solnčee in vzkliknila: „Kakó sem vender mogla takó dolgo spati, saj je vže vse živo, vse tako lepó.“ — Ko je pa zagledala poleg sebe dve sestrici, zmajala je ponosno sè svojo lepo, rumeno glavico in jima rekla: „Oj ve zaspanki! zbudite se vže, kako morete vender takó dolgo spati. Poglejte, kako je vže na božjem svetu vse lepó, kako gorko! — —

In zbudili sta se zaspanki. Veselo so se združile vse tri, prve vzpomladanske cvetice, rumene trobentice, in začele trobiti, da se je razlegalo daleč doli po dolini. — „Vzpomlád je prišla, vzpomlád, prelepa vzpomlád!“ —

A nijso trobile zamàn. Precej doli pod hribčkom zbudilo se je nekoliko zaspánčkov — lepo belih zvončkov. „Glejte, glejte! saj bi skoraj zaspali!“ — govorili so in si poravnali srebrno bele suknjice ter začeli tudi oni zvoniti, da se je čulo po vsej okolici: — „Vzpomlád je prišla, vzpomlád, prelepa vzpomlád!“ —

In res je prišla vzpomlád. Budilo se je, vstajalo je vse k novemu življenju. Pod grmom, mej visoko, posušeno travo, pomolilo se je nekoliko lepo dišečih vijolic. Niso se glasno pogovarjale mej sebj, le tiho so stikale svoje modre in bele glavice druga k drugej in si šepetale, kaj se jim je v dolgem snú sanjalo. Vender je vsakdo znal, da so se tudi one zbudile, ker se je po vsej okolici razprostiral njih prijeten duh.

V bližnjem gozdu so pognale izmej suhega, jesenskega listja bele podlesne veternice (kopnice)*), katerim se kaj lepó podá bel cvetek sredi temnozelenih, narzljánih listkov. Ali tudi te niso bile same, ker v njihovej bližini pokazal se je beli in modri žafran, rudečovijoličasti plučnik, pajsji zob z rdeče-pikastim zvončkom in prijetno jim je potekal čas v prijateljskih pogovorih. — A doli pri bistrem potóčku, kateri je zopet prijazno žuborel, vzrastla je žarko rumena kalužnica in ošabno namakala svoje zelene listke v šumečih valovih.

Tam nekje v grmovji pa je zažvižgal rumenokljuni kos — vedni veseljak — budečej se naravi okroglo pesenco v pozdrav, saj je ubožček dosti prebil po zimi, ko se je potikal blizu hiš in pobiral razne drobtinice. In tudi prvi pevec, skromni slavček, kateri sè svojim prijetnim petjem vse očara, oglasil se je nekega dne v zelenem grmovji. Kmalu za njim se je oglasila ljubezniva penica, mila taščica, pa tudi sinica, katera je vso zimo v vasi stradala, preselila se je sè svojim prijateljem ščinkovcem v zeleni gozd. Vsi tí pevci združili so se v jeden hvalospev, zahvaljevaje se vsemogočnemu Stvarniku za toplo vzpomlad, prepevaje veselo pésenco: „Prišla je vzpomlad, vzpomlad, prekrasna vzpomlad!“ —

* * *

Praznično oblečeni hité možje, žene, mladeniči, deklice in otroci v župno cerkev. Slovesno zvonenje, katero se tako prijazno, tako veličastno iz zvonika glasi, naznanja da je prišel prazničen čas, čas največje radosti in veselja. Dolgo — celih štirideset dnij je žalovalo vse, pokorilo se za svoje grehe. — — — In zdaj je nastopil zopet čas veselja in radosti — čas vstajenja. — — —

Mogočno bučé orglje. — — Tam pri olepšanem božjem grobu je povzdignil častitljiv starček — domači gospod župnik — presveto Teló in zapel sè slovesnim glasom trikratni: „Alelluja!“ — Gosti oblaki lepó dišečega kadila vzdigujejo se v višavo, orglje bučé, zvončki zazvoné, a pobožni narod koraka lepo paroma za presvetim Rešnjim Telesom. Veselje jim sije iz očes, nemo se zibljejo njih usta v pobožnej molitvi šepetajoč: „Vstal je Gospod! Alelluja! Alelluja!“ — — —

*) Anemóné nemorósa.

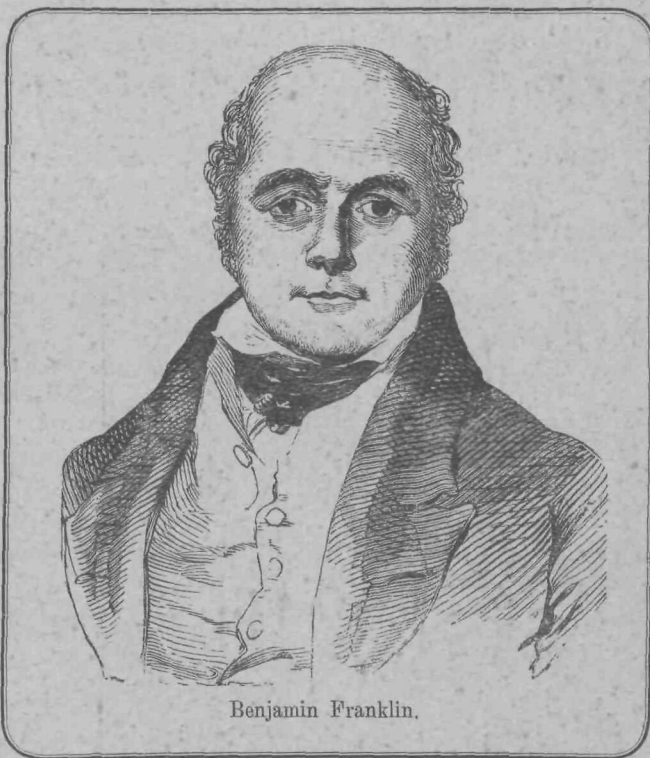

O hudem vremenu.

redno nastane hudo vreme, zrak je navadno povsem tih in miren; ker je pa zrak z hlapovi prenapolnen, zavlada neznosna vročina in mi pravimo, da je soparno. Kmalu vidimo, kako se vzdigujejo v soparni zrak temne megle ter se ondù združujejo v sivočrn oblak, ki pretí z hudo nesrečo. Zdajci pribuči hud veter, bliskati se začne in grmeti, da je človeka strah in gróza. Vsakdo se boji, da bi zdaj in zdaj ne treščilo kam v našo bližino. Kakor se hudo vreme ali huda ura le polagoma razvija, takisto tudi polagoma prenehava. Bliska se le bolj po redko, dokler popolnoma ne prestane. Huda ura ne traje dolgo; najmočnejši bliski in gromi trajajo le kratek čas. Mej nevihto začne padati tudi toča, katero spremlja navadno huda plôha (naliv).

Črni oblaki preteče hude ure navadno niso visoko, a vender računimo njihovo višino nad zemljo okolo 1200—1400 metrov. Najnižje so bili taki hudourni oblaki v 26. dan avgusta meseca 1827. l. na gorenjem Štajerskem ne daleč od Admonta. Admontski samostan

Benjamin Franklin.

leži v prijetnej dolini, a 112 metrov nad samostanom stoji grad. V gradu so zapazili križ na samostanskem stolpu, ki je mólel iz hudournega oblaka, pod katerem je razsajalo hudo vreme. Ker je samostanski stolp 38 metrov visok, zatorej ta hudourni oblak ni

mogel višje biti nad površino zemlje kakor 38 metrov. Ob istem času so opazili doli v dolini lino na stolpu, ki je 30 m nad zemljo, da je bila pod oblakom. Hudourni oblak je plaval tedaj samo 30 m nad zemljo in je bil 8 m debel. Osem metrov nad prvim oblakom je bil drugi; bliski so švigali mej oblakoma gori in doli.

Kadar strela udari bodi-si v drevo ali v kako drugo visoko stvar na zemlji, pravimo: treščilo je. Strela udari najraje v visoke stvari, kakor so: drevesa, stolpi, hiše i. t. d. Na prostem polji je lahko človek ali tudi kaka žival najvišja stvar, v katero trešči. Strela ima jako silno, včasih strašno moč. Potere vsak zadržek, ki jej je na poti, raztopi kovine, uname gorljive stvari in ubije ljudi in

živali. Navadno se na ubitih ljudéh in živalih ne vidijo nikakeršne rane, ampak razširja se od njih nekak poseben, zadušljiv, žveplenast duh. Dogodilo se je, da je strela udarila v dva človeka, ki sta iskala zavetja pred dežjem v živem plotu. Ko so pozneje našli oba mrtva, sedela sta oba ravno tako, kakor ob ónem času, ko jih je nesreča zadela. Jeden izmej njiju je držal kos kruha v roci, ki ga je ponujal psu, sedečemu v njegovem naročji. To se zna, da je bil pes tudi mrtev.

Kovine imajo to lastnost, da vlečejo streló ná-se. Gorljiva, neživa telesa strela užgé, ter naredi tako večkrat velike nesreče. Nu včasih se tudi pripeti, da strela takih stvari ne užgé, ampak je le razkolje. Visoka drevesa strela popolnoma raztrga, kovine pa razbeli in raztopi.

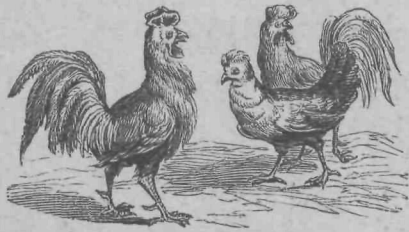
Najboljše branilo pred streló je strelôvod, ki ga je izumil Amerikanec Benjamin Franklin 1753. l. Malo pozneje za njim izumil je strelôvod tudi Čeh Prokop Diviš 1754. l., ne da bi bil poprej kaj vedel o Franklinovej iznajdbi. Strelôvod je železen drog s pozlačeno ostjó, ki streló ujame. Drugi del strelôvoda pa je odvodnik, tudi od kovnega železa, ki je napeljan ob strehi in ob zidu, da odvede streló v zemljo. Kadar udari strela v strelôvod, otide po njem v zemljo brez kake nesreče.

—é.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Naše kokoši.

Ali ga vidite petelina? Res lep ptič je to, mogočen in ošaben gospod. Le poglejte ga, kako prevzetno se vêde, kako moţato prestavlja nogo, kakor bi bilo vse njegovo. Visoko nosi glavo in rdeč, lepo nazobčen greben mu stoji na glavi kakor kraljeva krona. Živo oko se mu sveti, kakor bi se iskre utri-

njale v njem. In njegov lepo rdeči, viseči pódbradek tudi ni kar si bodi. Svetlo perje na vratu in v zavihanem repu se kaj lepo izpreminja na soluci. In da je vitez gotov, ima še v repu dve sabljasto zakrivljeni peresi in na vsakej nogi špičasto ostrogo.

Ali ga vidite, kako gre svojim kokošim naproti? Lepo in spodobno je pozdravlja in takój je začne voditi po domačem dvorišči. Petelin ima vse svoje kokoške rad, ne rečem, da bi ne imel te ali one rajše od kake druge, ali vender nobene ne zanemarja, vsem bi rad storil le dobro. Ako najde kako zobjanje, hitro pokliče vse svoje putke skupaj, vsaka mora nekaj dobiti, ker požrešnost in samogoltnost niste njegoví nápakí, da-sí tudi on ni popolnoma brez njih.

Kokoši nimajo seveda tako velikega grebena, niti tacega pódbradka, niti tako lepega perja kakor petelin. Pohlevne so in tihe, mirne in krotke, z vsem zadovoljne, prav tako, kakor se ženskam spodobuje. Pametne ravno niso, da bi dejal,

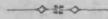
ali neizrecno dobre matere so, ker imajo toliko ljubezni do svojih razposajenih, nagajivih in vedno vá-nje se zaganjajočih pišk. Zato je pa tudi naš božji Zveličar Jezus Kristus primerjal sebe in svojo neizmerno ljubezen do svojega naroda s kokljo, rekoč: „Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš proroke in kamenuješ óne, ki se k tebi pošiljajo; kolikokrat sem hotel zbrati otroke tvoje, kakor zbira kokoš piščeta svoje pod peroti, in ti tega nisi hotel.“

In res je ni tako ljubeznive in dobročutne živali, kakor je kokoš sè svojimi piščeti. Po ves dan bi jo človek z veseljem gledal, kako kočé in vabi svoje otročičke k sebi, skrbno hodi okolo njih, uči je zobati, vsako zrnce jim izlušči, vsako drobtínico zbrska pred kljunček, ter sama sebi ne privošči, da imajo le drobne piške kaj jesti in ne stradajo. In kadar jih zebe, našopiri se, kolikor more, kliče je pód-se, vse pokrije sè svojim truplom, vse odene sè svojim perjem. In da-s so otročički véasih zeló hudobni, ker jej nagajajo, kljujejo v podbradek, drugi jej še celó nagajivo skačejo na hrbet — ona vse to mirno trpi, ker je mati in drobne piške so njeni ljubčeki, njeni otročički.

Otroci! koliko lepega se lahko učite od kokoši, ki jo vidite vsak dan na vašem dvorišči, ako primerjate njeno skrb in ljubezen do ubozih pišk sè skrbjó in ljubeznijo svoje dobre matere, ki še mnogo bolje skrbi za vas nego-li koklja za svoje piške. Zatorej spoštujte in ljubite jo, dokler jo še imate.

Listje in cvetje.

Briljant.

(Priobčil Fr. Staufer.)

```

a
a a a
a a a a a
a a a a a a
a a a b b b b c c
e e e c c c c d e e
e e e e e e e e e e
e e e g h i i i i i i i
i i i i i j j j j k k k k k k
k k k k k l l l l l l l l l l m m
m m m n n n n n o o o o o o
o o o o o o o o o o o o p
p p p p r r r r r r r r r r
r r r r r r s s s s s
s s s š š t t t t
u u u v v v v
v v v v v
v v v
z
    
```

Zaménjajte v tem briljantu érke takó med sebój, da bodete čítali v prvej vrsti soglasnik, v sedemnajstih vrstah pa sedemnajst besed od leve proti desnej; srednja, rekše deseta vrsta od leve proti desnej in tudi od zgoraj nizdólu po sredi brana znači voščilo, zadnja vrsta znači samoglasnik.

Besede naj značijo: 1. soglasnik; 2. žuželka; 3. riba; 4. pokrivalo; 5. delarnica; 6. denarni zavod; 7. rastlina; 8. žuželka; 9. sosednja kraja, v katerih se dobiva premog; 10. voščilo; 11. mesti v Veliko-Britanskem kraljestvu; 12. poljski kuri; 13. Kranjski mesti; 14. dvoživka; 15. roko-delec; 16. Avstrijsko kraljestvo; 17. moško imé; 18. obrazilo pri izpeljavi samostalnikov; 19. samoglasnik.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Rešitev briljanta, rebusa in odgonetke ugank v
2. „Vrtčevem“ listu:

Rešitev briljanta:

K
 k r t
 s l i v a
 č r e š n j a
 G r i n t o v e e
 k n j i g o v e z e e
K r i š t o f K o l u m b
 K r a n j K a m n i k
 l a s t o v i c a
 j a s l i c e
 š č u k a
 E m a
b

Prav so ga rešili: Gg. Jos. Novak, učitelj na Dobrovi; Vranski na Vranskem; Fran Lavtižar, učit. priprav. v Ljubljani; Jernej Pirc in Filip Vidic v Idriji; Josip in Fran Medica, Fr. Planinšek, Janko Prijatelj in J. Adamič, dijaki v Ljubljani; Ernest Petrič in Peter Štefin, rejaleca v Ljubljani; Jak. Rabuza, Gvido Sernee, Fr. Klančnik, Hugo Peternel in Karl Gobec, gimnazijci v Celji; Fr. Ferjančič, Adolf Merhar, Julij Namorš, Leo Pakič, J. Petrič in Št. Pogačnik, uč. v Ljubljani; Anton Grum, uč. 5. razreda v Idriji; Makso Samec, uč. v Kamniku; Maks Vrežec, uč. v Ribnem; Dragutin Koderman, na Frankolovem (Štir.); Simon Čeledin, Pavel Širca, Jos. Milavec in Fr. Krajnar, učenci na Planini; Jos. Kraigher in Fr. Strzof, učenca v Postojini; Fr. Šet, Jož. Stojan, Jan. Kristan, Jak. Čretnik, Avg. Gajšek, Avg. Vrečko in Fr. Gobec, učenci v Št. Jurji ob juž. žel. (Štir.); Franc Peternel, učenec v Novakih (Goriško). — I. I., učiteljica na Kočevskem; Roza Vošnjakova, gospd. v Ljubljani; Antonija Breskvar

v Ljubljani; Učenke 7. razreda pri sv. Jakobu v Ljubljani; Helena in Elizabeta Leben v Horjulu; Malči Komotar v (?); Olga Jug in Irma Pirjavec, učenki v Gorici; Pavla Lapajne, učenka v Idriji; Marija Thuma in Margareta Želje, učenki v Postojini; Josipina Koderman, učenka na Frankolovem (Štir.); Zora Vrežec, učenka v Ribnem; Marija Rihar, Marija Jurca, Franja Trček, Marija Meseč, Marjeta Ogrin, Frančiška Jereb in Marija Krvina, učenke na Vrhniki; Marija in Leopoldina Rantova na Dobrovi; Marija Benedek, Rozika Bolé, Franjica Jernejčič, Marjetica Volonte, Franjica Juvančič, Ivanka Petrovič, Franjica Podboj, Marija Nemgar in Avgusta Turek, učenke v Planini; Sofija Vilhar, učenka v Vel. Žabljah; Jerica Kočevar, Marija Vovk, Anica Pušnik, Roza Tanšek, Malika in Katarinka Pisanec, Marija Podgoršek, Lojzika Vrečko, Marija Županec, Rozika Vodeb, Nežika Veber, Ema Kranjec, Uršika Kukovic, Emilija Jare in Katarina Čretnik, učenke v Št. Jurji ob juž. žel. (Štir.); Marija Koželjeva pri sv. Gothardu.

Rešitev rebusa:

*Starosti čast, mladeniču poduk,
otroku ljubezen.*

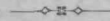
St-ar-osti č(p)ast, M-lad(ja)e-nič(la)u pod-u-k
(k)ot-rok(a)u l(j)ub-ez-en(a).

Opomba: 100 kvadratnih metrov je **ar**.

Rešil ga ni nihče.

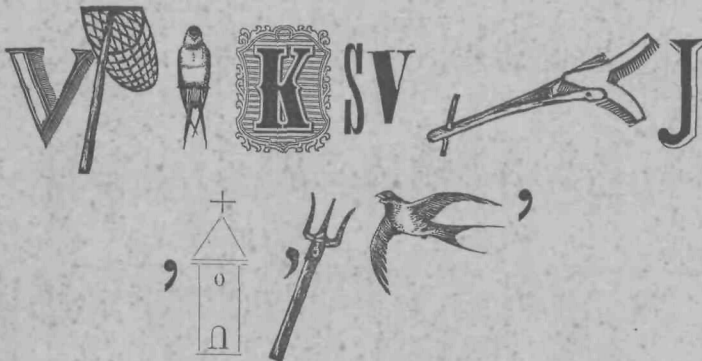
Odgonetke ugank:

1. Senca; 2. Z rokami; 3. Cerkovnik sam, ker on je bolan; 4. Senca; 5. Mravlja.

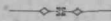

Rebus.

(Priobčil F. Stegnar.)

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčev“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Lalbach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.